

Tekstboekje VMBO-GL en TL
2004

tijdvak 1
dinsdag 25 mei
13.30 – 15.30 uur

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID CSE GL EN TL

NEDERLANDS LEESVAARDIGHEID VBO-MAVO-D

1 Eén kratje bier per week, laat staan
per dag, is héél gevaarlijk volgens prof. dr.
M. Verbaten, hoogleraar aan de Universiteit
van Utrecht. “Vijftien glazen alcohol per
5 week is de grens. Bij 21 glazen per week is
de gevarezone bereikt. Dan gaan de intel-
lectuele vermogens achteruit.”

2 Hóe gevaarlijk is een kratje bier? Dat
is een vraag om even bij stil te staan. Zeker
10 als het hoogzomer is op Spaanse stranden
of in drukbezochte disco's. In een kratje
bier zitten 24 flesjes. Dat zijn zo'n 48 gla-
zen bier. Volgens de deskundigen wordt al
bij meer dan vijftien glaasjes alcohol per
15 week een merkbare achteruitgang gecon-
stateerd in de zogenaamde cognitieve ver-
mogens: aandacht, geheugen en leerver-
mogen. Het allerschadelijkst is zeer over-
matig alcoholgebruik in een korte periode:
20 vijftien glazen in één weekeinde of, erger
nog, op één avond.

3 “In het bijzonder jongeren zijn zich
nauwelijks bewust van de grote risico's van
het drinken van alcohol”, zegt prof. Ver-
25 baten. “De grote gevaren worden door de
jongeren onvoldoende serieus genomen.
Marihuana is minder giftig dan alcohol. Co-
caïne is minder giftig dan alcohol. Zelfs he-
roïne is minder giftig dan alcohol. Alcohol is
30 één van de giftigste stoffen die we kennen.
Als alcohol nú als nieuwe drug op de markt
zou komen, zou het onmiddellijk worden
verboden als té gevaarlijk, té verslavend en
té giftig. Alcohol drinken wordt alleen ge-
35 doogd, omdat het al zo lang in onze wes-
terse beschaving als normaal wordt be-
schouwd.”

4 In een medisch rapport uit 2001 is te
lezen dat de Nederlandse jeugd steeds
40 jonger begint te drinken, en ook steeds
meer. Verbaten: “De leeftijdsgrens daalt.
Dat is een landelijke trend. Zelfs sommige
11- en 12-jarigen scheppen tegenwoordig
al op over een aanzienlijke alcoholcon-
45 sumptie. Het blijkt moeilijk om eraf te blij-
ven. Alcohol staat stoer en geeft een aan-
genaam effect. Maar bedenk wel dat dat
gevoel inderdaad aangenaam is, zolang de
alcoholspiegel in het bloed stijgt. Zodra die
50 niet meer stijgt en gaat dalen, is het hoogst

onaangenaam.”

5 Overmatig drankgebruik, in combinatie
met slechte voeding, kan leiden tot lever-
en hartkwalen, aantasting van het zenuw-
60 stelsel en zware beschadiging van de her-
senen. Dit laatste kan leiden tot de ziekte
van Korsakov. Dit is een blijvende psychi-
sche stoornis die zich voornamelijk ken-
merkt door problemen met het geheugen.
Het landelijk platform van Korsakov-
psychologen maakt zich zorgen om het
groeidend aantal jonge Korsakov-patiënten.
“Vroeger was het een ziekte van mensen
tussen de veertig en de zeventig jaar. Te-
65 genwoordig komt bij ons menig dertiger
binnen.” Dit zegt dr. H. Slingeland, Kor-
sakov-psycholoog en werkzaam binnen de
Atlant Zorg Groep in Apeldoorn. “De jonger-
en vormen een grote risicogroep, vooral de
70 jongens en meisjes die elk weekeinde ont-
zettend veel drinken en op hamburgers le-
ven en in de vakanties met vele liters alco-
holhoudende drank onder zeil gaan.” Hij
vreest dat zij die levenswijze van veel drin-
75 ken en slecht eten niet beperken tot de va-
kanties. “Van een aantal jongeren kun je
dus verwachten dat ze op termijn een ver-
hoogd risico lopen op Korsakov.”

6 Hoeveel Korsakov-patiënten Neder-
80 land op het ogenblik precies telt, kan Slin-
geland niet zeggen. “De schattingen lopen
uiteen van duizend tot tienduizend. Het is
een brede marge. Het blijkt moeilijk om een
landelijk beeld te krijgen. De toename is
85 duidelijk, maar harde cijfers zijn er niet. In
de thuissituaties en in het dak- en thuislo-
zencircuit is nog veel verborgen leed.”

7 “Om de ziekte van Korsakov te krijgen
moet je het wel heel erg bont maken.
90 Meestal wordt die op latere leeftijd gecon-
stateerd, in de regel pas na het veertigste
levensjaar en na langdurig alcoholgebruik.
Jongeren die gedurende een jaar of vier
wekelijks meer dan vijftien glazen alcohol
95 drinken, beschadigen hun hersenen met al-
le risico's van dien voor later. Ik stel dit, los
nog van de vatbaarheid voor allerlei kwa-
len. Zo verhoogt een dergelijke levenswijze
de kans op slokdarmkanker met twintig
100 procent of meer.”

8 De kans op definitief herstel van
Korsakov is vrijwel uitgesloten. Prof. Ver-
baten: "Met de hersenen van de oudere
drinkers komt het nooit meer goed. De her-
105 senen van mensen die na hun veertigste
doordrinken, raken onherstelbaar bescha-

110 digd. Met geneesmiddelen valt er dan niets
meer te bestrijden. Voor jongeren liggen
deze zaken gunstiger: er kan na twee of
meer jaren van volledige onthouding in ie-
der geval nog een herstelpercentage van
60 tot 80 worden bereikt."

De feiten over alcoholgebruik

De gemiddelde drankconsumptie in Nederland is al jaren stabiel: 8,1 liter pure alcohol per hoofd van de bevolking, net als in 1990. Dat is 0,8 liter minder dan in 1980.

Desondanks stijgt het aantal Korsakov-patiënten: in 1990 vijf op de 10.000 Nederlanders, nu tien op de 10.000 Nederlanders.

In 1990 behoorden 38% van de jonge mannen en 6% van de jonge vrouwen nog tot de zware drinkers. In 1999 was dat respectievelijk 46% en 16%.

Het (overmatig) alcoholgebruik kost de Nederlandse overheid jaarlijks 2,7 miljard euro, o.a. door verslavingszorg, economisch productieverlies, misdrijven en overtredingen.

De staat beurt een vergelijkbaar bedrag aan belasting op alcohol.

De feiten over Korsakov

De ziekte van Korsakov is een chronische aandoening in de hersenen, gekenmerkt door inprentingsstoornissen zoals geheugenproblemen.

Belangrijkste oorzaak is een combinatie van overmatig alcoholgebruik en een tekort aan voeding.

Als gevolg van vitamine B1-tekort ontstaan bloedinkjes in de hersenen. Door blijvende beschadiging treedt geheugenverlies op en raakt bij de patiënt de oriëntatie in plaats en tijd verstoord.

Het syndroom van Korsakov is vernoemd naar de Russische psychiater Sergej Korsakov (1854-1900).

*naar een artikel van Gijsbrecht Spierenburg
Brabants Dagblad, 8 juni 2002*

TEKST 2 BELONINGSVERSCHILLEN

- 1 “Janneke en Peter werken alle twee als accountant in hetzelfde bedrijf. Janneke maakt twee keer zoveel omzet als Peter. Moet Janneke nu ook twee keer zoveel
- 5 geld verdienen?” Die vraag stelt hoogleraar personeelswetenschappen prof. dr. K. Sanders haar studenten aan het begin van haar lezing over belonen. Wie het weet, mag het zeggen. De vele wetenschappelijke onderzoeken naar salarisverschillen
- 10 tussen werknemers met een gelijkwaardige opleiding, leeftijd en baan, geven geen antwoord.
- 2 Zo verdienen vrouwen gemiddeld 7
- 15 procent minder dan mannen, al doen ze vergelijkbaar werk, volgens een recent onderzoek. Hoe komt dat? Volgens Sanders begint het er al mee dat het systeem waarmee de functies in Nederland worden
- 20 gewaardeerd, gunstiger uitpakt voor mannen. Dat zit zo, verklaart Sanders. Mannen en vrouwen waarderen hun functies verschillend. Mannen doen zich
- 25 kennen door alles wat zij presteren in hun werk precies te benoemen. Zelfs de kleinste karweitjes vinden zij de moeite waard om te vermelden.
- 3 Vrouwen hechten meestal meer waarde aan de sfeer op de werkvloer en
- 30 steken veel energie in goede relaties tussen collega's. Dat draagt niet veel bij aan de waardering van de functie. Opleiding is het belangrijkste, daarna komen het
- 35 geven van leiding, het nemen van verantwoordelijkheid en het zelfstandig doen van werk. Onderaan het lijstje staat de kwaliteit van goede contacten onderhouden met je collega's. “Vrouwen doen hun werk niet minder verantwoordelijk,
- 40 zelfstandig en leidend. Ze praten er alleen minder over en dat kost punten”, zegt Sanders.
- 4 Maar daarmee is dit loonverschil nog lang niet opgehelderd. Volgens onder-
- 45 zoeker dr. K. Tijdens van de Universiteit van Amsterdam leveren vrouwen vaak salaris in doordat ze minder dienstjaren hebben dan mannen. In Nederland hebben vrouwen nog steeds een dubbel toekomst-
- 50 perspectief: de carrière op kantoor en de zorgtaak thuis. Vrouwen zoeken naar mogelijkheden om arbeid en zorg te combineren door in deeltijd te gaan werken. Of ze staken het werk voor een paar jaar.
- 55 Dat deeltijders relatief minder verdienen, valt daardoor wel te verklaren. Verreweg de meeste deeltijders zijn vrouwen. Deze zijn vaak heringetreden en hebben dus minder werkervaring. De
- 60 beloningsverschillen liegen er volgens de Arbeidsinspectie niet om: werknemers in het bedrijfsleven die drie of vier dagen werken, krijgen gemiddeld 5 procent minder dan voltijders. Werknemers die minder dan
- 65 drie dagen werken, komen zelfs 11 procent lager uit. Meestal betreft het dan ‘tweederangs baantjes’ die weinig met hun oorspronkelijke beroep te maken hebben.
- 6 De overheid blijkt als werkgever geëmancipeerder. Hoewel de salarissen van ambtenaren beduidend lager liggen dan van gelijkwaardige werknemers in
- 70 bedrijven, komen deeltijders er volgens de Arbeidsinspectie gemiddeld maar één procent slechter vanaf dan hun voltijdcollega's. Pluspunt van de overheid is bovendien dat
- 75 deeltijders hun ‘kernberoep’, zoals dat van leraar of verpleegkundige, kunnen blijven uitoefenen. Ook als het gaat om kinderopvang en werktijden is de overheid
- 80 flexibeler. Dat geeft vrouwen met zorgtaken thuis betere carrièreperspectieven.
- 7 Werken in bepaalde beroepen bij de overheid kan ook nadelen hebben. Volgens
- 85 de Arbeidsinspectie kan de opleiding voor beroepen zoals leraar en verpleegkundige de onderhandelingspositie van de werknemer beperken. Een leraar bijvoorbeeld heeft flink geïnvesteerd in zijn opleiding en zal zijn beroep graag willen uitoefenen. Dat
- 90 kan alleen op scholen. Die hebben dus geen concurrentie bij een voldoende aanbod van leraren. In dat geval bepaalt de overheid zijn salaris. Maar als er een tekort ontstaat, kan dat leiden tot hogere leraren-
- 95 salarissen.
- 8 Als het gaat om verschillen zijn Marokkanen slecht af, vooral van de eerste generatie. Dat blijkt uit een onderzoek van
- 100 Dr. A. Zorlù. Hij vergeleek daarvoor de

verschillen in beloning tussen allochtonen en autochtonen met hetzelfde werk. Zorlū schat dat Marokkanen flink wat minder salaris krijgen dan autochtonen die hetzelfde werk doen. Hierna volgen Turken en Oost-Europeanen.

9 De Arbeidsinspectie presenteert een loonverschil van 3 procent tussen allochtonen en autochtonen. Volgens Zorlū is dat cijfer niet representatief omdat de lonen van mensen uit West-Europese landen die in Nederland wonen en werken, ook in dit onderzoek zijn meegewogen. Die groep verdient bovengemiddeld goed, en trekt het gemiddelde loonverschil voor allochtonen op. De Commissie Gelijke Behandeling in Utrecht bevestigt een beperkt aantal gevallen van bewezen discriminatie door werkgevers.

120 Beleidsmedewerker D. Garcia Santo van de vakbond FNV maakt zich erg druk om ten onrechte gemaakte loonverschillen.

“Sommige bedrijven maken misbruik van de zwakkere positie van immigranten”, zegt Garcia Santo, “van allochtonen van de eerste generatie die de taal slecht spreken, hun rechten niet kennen, bevreesd zijn voor hun baan en geen rechtszaak willen.”

10 Zolang het gaat om salarisverschillen met mensen die men niet kent, maken de meeste werknemers zich niet druk. Het schijnt dat mensen zich pas echt gaan opwinden over het hogere salaris van een collega als die dicht in de buurt zit. De ergernis neemt al alarmerende vormen aan vanaf een klein loonverschilletje, blijkt uit onderzoeken.

*naar een artikel van Lucette Marcini
NRC/Handelsblad, januari 2003*

ZWIJN

FAZANT

HERT

VOS

RUND

TEKST 4 WAT DENKT DE COMPUTER WEL?

1 “De computer zal de mens voorbij-
streven”, schreef Jagers op Akkerhuis, on-
derzoeker aan de Wageningse Universiteit,
onlangs in een wetenschappelijk tijdschrift.
5 Het kan even duren, zeker een jaartje of
honderd, maar eens zal de mens zijn troon
moeten opgeven. Nu is de computer nog
een dom apparaat, dat doet wat zijn baasje
hem vertelt. Specialisten bouwen echter
10 aan computers met een zenuwnetwerk,
afgekeken van de mens. Deze robots
spelen voetbalwedstrijden tegen elkaar om
de Robocup. Elke wedstrijd leren ze nieuwe
dingen, die niet voorgeprogrammeerd zijn.

2 15 Erg goed zijn de voetballende robots
niet, de ontwikkeling ervan staat nog in de
kinderschoenen. “Maar ooit wordt er een
computer gebouwd met een zenuwnetwerk
dat precies dezelfde structuur heeft als de
20 menselijke hersenen. Dan heb je gewoon
hersenen; voor hun functioneren maakt het
niet uit of ze gebouwd zijn uit menselijke
cellen of uit chips en transistors”, zegt Ja-
gers op Akkerhuis.

3 25 Als de computer eenmaal nagebouw-
de menselijke hersenen heeft, zal hij de
mens snel inhalen. “Een computer kan de
bouw van de menselijke hersenen kopië-
ren, met alle kennis en wijsheid die daarbij
30 horen. In de toekomst zullen knappe kop-
pen niet meer doodgaan. Hun hersenen
worden opgeslagen in een database.
Terwijl een computer kennis uit zo’n
database simpelweg kan kopiëren, moet de
35 mens zich die moeizaam eigen maken”,
zegt Jagers op Akkerhuis. “Die strijd gaan
we verliezen.”

4 In de film *Artificial Intelligence*
(*Kunstmatige intelligentie*) van Steven
40 Spielberg wil de 13-jarige robot David
bewijzen dat hij zelfs echte, niet-
geprogrammeerde liefde kan geven. Maar
de denkende en voelende computer wordt
niet alleen in speelfilms serieus genomen.
45 Volgens de Amerikaanse computerexperts
Ray Kurzweil en Bill Joy, die heilig geloven
dat machines ons zullen overvleugelen, is
de robot niets menselijks vreemd. De
computer kan ook machtsbelust en
50 wraakzuchtig zijn. Als we de baas willen

blijven, kunnen we de ontwikkeling van
denkende computers maar beter stoppen,
vindt Joy.

5 Zal het ooit mogelijk zijn het buiten-
55 gewoon ingewikkelde menselijk brein na te
bouwen? De hedendaagse computer is nog
mijlenver verwijderd van een denkende,
laat staan voelende machine. Wel zijn er
succesvolle experimenten gedaan met
60 computers die schilderijen maakten of mu-
ziekstukken componeerden. Het publiek
vond ze mooi. Maar in feite deden de com-
puters niet veel meer dan het combineren
van gegevens die door hun programmeurs
65 waren ingevoerd.

6 De computer is een beperkte machine.
Hij kan een kruisraket besturen en de we-
reldkampioen schaken verslaan. Maar,
anders dan een kleuter, snapt hij een
70 simpel filmpje van Tom & Jerry niet. Laat
staan dat hij belangrijke levensbeslissingen
zou kunnen nemen. Wil ik een kind of niet?
Zal ik gaan scheiden? Moeten we een
vijand aanvallen? Welke school moet ik
75 kiezen?

7 “Er zijn ook in de wereld van de com-
puterintelligentie veel mensen die niet
geloven dat je het menselijk brein in een
computer kunt kopiëren”, zegt Rein de
80 Wilde, hoogleraar aan de Universiteit van
Maastricht. Maar stel dat het inderdaad
mogelijk is de menselijke hersenen na te
bouwen. Is er dan echt geen verschil tus-
sen mens en computer? Zal de computer
ook liefde geven, vuile trucs uithalen, col-
85 lecteren voor een goed doel, zinloos
geweld plegen? Met andere woorden: heeft
een computer bewustzijn? Of is er zoiets
als een ‘ziel’ die alleen voor mensen is
weggelegd?
90

8 Jagers op Akkerhuis ziet geen ver-
schil: een computer met een kopie van de
menselijke hersenen zal grappig en creatief
kunnen zijn. Ook professor De Wilde acht
95 een computer die zich bewust is van zijn
eigen bestaan niet ondenkbaar. “Wanneer
spreek je van bewustzijn? Bijvoorbeeld als
je naar jezelf kunt kijken, als je anderen
waarneemt en je je in anderen kunt
100 verplaatsen. Het lijkt me denkbaar dat er

ooit computers worden gebouwd die zoiets kunnen.”

9 De kritiek van De Wilde richt zich op
een ander punt. De toekomstige ‘levende’
105 machines van de eerder genoemde Ray
Kurzweil denken en voelen steevast als
mensen. Zij zijn geïnteresseerd in macht en
aanzien, die uiteraard op mensen moeten
worden bevochten. “Waarom wordt er altijd
110 gedacht dat machines met ons zullen strij-
den? Je kunt je ook samenwerking voor-
stellen”, zegt De Wilde.

10 Het beeld van de denkende machine
is vaak te simpel, vindt ook Jagers op
115 Akkerhuis. “Een intelligente computer heeft
computergevoel, terwijl wij mensengevoel

hebben. Die lijn kun je nooit oversteken.

Een computer heeft geen honger, om maar
een voorbeeld te geven, maar behoefte aan
120 stroom. Hij voelt geen pijn, maar heeft
sensoren die ervoor zorgen dat hij niet
overal tegen opbotst.”

11 Waarom zou zo’n robot
geïnteresseerd zijn in menselijke liefde,
125 zoals David in de speelfilm van Spielberg?
Misschien zit hij liever in een stil hoekje te
rekenen aan een wiskundige stelling.
Jagers op Akkerhuis: “Net als wij zal zo’n
computer op zoek zijn naar een zinvolle
130 invulling van zijn bestaan. Maar wie zegt
dat computers erin geïnteresseerd zijn om
bijvoorbeeld een regering te vormen?”

*naar een artikel van Peter Giessen
de Volkskrant, april 2002*

TEKST 5 SAMENVATTINGSOPDRACHT

HET BELANG VAN BABBELLEN

1 Elke nieuwe baby is een wonder. De
meeste mensen zien in een pasgeboren
baby het beeld van onschuld en hulpeloos-
heid. Maar in feite zien we in de wieg de
5 grootste geest die ooit bestond, de knapste
leerling van het heelal. Overdreven mis-
schien, maar zo beschreven enkele Ameri-
kaanse onderzoekers het nieuwe leven.

2 Prof. dr. Marianne Riksen-Walraven
10 citeerde hen in een toespraak die zij hield
toen zij hoogleraar werd aan de Universiteit
van Nijmegen. Wat er na de geboorte ge-
beurt, is volgens de onderzoekers
misschien nog wonderlijker dan de komst
15 van het kindje zelf. Ze zien het babybrein
als een biologische computer die is
ontworpen om inzicht te krijgen in de nog te
ontdekken wereld.

3 Het krijgen van inzicht ontstaat via een 6
20 netwerk van verbindingen tussen
zenuwcellen in de hersenen. Het aantal
zenuwcellen in de hersenen blijft een leven
lang hetzelfde. Wat verandert, zo vertelde
Riksen in haar toespraak, is het aantal ver-
25 bindingen tussen de cellen. Vooral in de
eerste levensjaren komen er heel veel
verbindingen bij. Bij de geboorte zijn het er
zo'n 2500 per zenuwcel. En als het kind
twee of drie jaar oud is, zijn het er 15.000
30 per cel geworden. Het is opmerkelijk dat
het er op dat moment veel meer zijn dan bij
een volwassene.

4 De verbindingen staan voor het ver-
mogen om te leren. Dat is dus bij baby's en
35 peuters groter dan ooit in hun leven. "Ba-
by's hebben een ongelooflijk flexibel en
creatief brein", aldus Riksen. Als ouder doe
je er verstandig aan om de creativiteit een
steuntje te geven. En dat is simpel: even
40 'babbelen' met het kind als je denkt dat het
daar zin in heeft. "Dag hoppepoppetje van
me. Hoe gaat het nou met je?" Dat soort
onzinnig lijkende gesprekjes hebben
betekenis.

5 45 "Het sterke punt van Riksen is dat je je
er als opvoeder van bewust moet zijn dat er
zo veel gebeurt bij een baby", vindt pro-
fessor Tavecchio van de Universiteit van
Amsterdam. "Het maken van de

50 verbindingen in de hersenen gebeurt
explosief in de eerste levensjaren", zegt hij.
"De meest kritische periode ligt in de eerste
negen tot achttien maanden. Juist dan zou
er een intensieve gevoelsband moeten zijn
55 tussen opvoeder en kind. Communicatie is
belangrijk voor de ontwikkeling van de
hersenen. Dat betekent veel oogcontact,
praten, maar ook beweging met handen,
armen en hoofd", legt Tavecchio uit. "Als je
60 dat nalaat, dan mis je een kans. Baby's
honger naar contacten en zijn veel beter
in het verwerken van informatie dan we
dachten. Dat moet je benutten". Het gaat
volgens Tavecchio niet alleen om de
65 hoeveelheid contacten. Belangrijk is ook de
timing, erop inspelen als je merkt dat het
kind iets wil.

6 Professor Riksen heeft in haar
toespraak ook het onderzoek van de
70 Amerikaan J. Belsky aangehaald, waarin
kinderdagverblijven kritisch zijn bekeken,
met name die crèches waar het personeel
op zoveel kindjes moet letten dat er geen
tijd meer is voor een beetje brabbelen of
75 lachen. Tavecchio: "Iedereen is er wel van
doordrongen dat het om een belangrijke
ontwikkelingsfase gaat. Maar het is de
vraag of iedereen ook doordrongen is van
de consequenties. Dat je in een crèche bij-
80 voorbeeld één leidster op drie baby's zou
moeten hebben, terwijl het nu in de praktijk
twee op negen is." Hij begrijpt de bezorgd-
heid over de begeleiding in de crèches.
"Het gaat immers om het opbouwen van
85 relaties."

7 Wat vinden andere deskundigen hier-
van? De meerderheid is van het belang van
goede begeleiding doordrongen, maar
sommigen zeggen: "Welke consequenties
verbind je eraan?" Je kunt ook de flexibi-
90 liteit van de kinderontwikkeling benadruk-
ken. Kinderen kunnen wel tegen een
stootje. Je ziet bij jonge kinderen in de
kinderopvang negatieve effecten, maar die
hebben niet altijd gevolgen in het verdere
95 leven.

8 De uitleg van de onderzoeksresultaten
van Belsky blijft voortdurend onderwerp van

discussie. Prof. Riksen ziet verschil tussen
100 de twee groepen kinderen die zijn
onderzocht. De ene groep was minder dan
tien uur per week in de crèche, de andere
groep dertig uur of meer. Volgens Riksen is
de groep van dertig uur wat minder
105 gehoorzaam, wat baldadiger. Andere
collega's vragen zich af of er werkelijk een
verschil is. Het alternatief voor de crèche,
dat is 'thuis'. "Maar zijn er thuis altijd
ouders, die zodanig reageren op hun baby
110 dat er een ideale afstemming ontstaat?"
vraagt Tavecchio zich af. Weer andere
onderzoekers benadrukken dat uit
hetzelfde onderzoek ook iets positiefs blijkt,
namelijk dat de langdurige crèchebewoners
115 taalvaardiger zijn.

9 "De kernvraag is of het wat balda-
diger zijn ook in het latere leven van die
kinderen doorwerkt", reageert Tavecchio.
"Als dat werkelijk te bewijzen valt, dan zou

120 je je zorgen moeten maken. Maar daarover
lopen de meningen uiteen. Dat je iets ziet
op de leeftijd van viereneenhalf wil niet
zeggen dat het zo blijft. We weten dat niet.
Andere omstandigheden kunnen later de
125 invloed van het kinderdagverblijf vermin-
deren. Je zou over drie of vijf jaar nog eens
naar diezelfde kinderen moeten kijken om
te zien of er dan nog steeds verschil is."

10 Tavecchio wil het liefst langlopend
130 onderzoek opzetten. In zo'n onderzoek wil
hij ook de karakterverschillen tussen
kinderen meenemen. Want het ene kind is
snel prikkelbaar, het andere koppig. Hij
geeft dan ook aan ouders het advies: "Kijk
135 eerst eens goed naar de aard van het kind
en breng het liever pas bij drie of vier
maanden naar de opvang. Als je merkt dat
het te veel indrukken krijgt, zoek dan een
andere oplossing."

*naar een artikel van Els Kemper
Haagse Courant, 6 april 2002*